

Boszniacki nacjonalizm. Strategie tworzenia granic wspólnoty.

Prowadzone badanie dotyczy współczesnego boszniackiego¹ nacjonalizmu w Bośni i Hercegowinie rozumianego jako proces wytwarzania narodu boszniackiego po 1995 roku przez lokalne, dominujące elity polityczne. Konkretnie mówiąc, badanie obejmuje analizę strategii tworzenia kulturowych granic boszniackiej wspólnoty narodowej. Zasadniczym **celem badania** jest przemyślenie jednego z podstawowych mechanizmów nacjonalistycznej polityki w ogóle – mechanizmu odróżniania „swoich” od „obcych”, czyli mechanizmu włączania i/lub wykluczania poszczególnych jednostek i/lub grup społecznych do wspólnoty narodowej na podstawie ściśle zdefiniowanych kulturowych kryteriów przynależności. Badanie prowadzone jest na gruncie socjologii polityki.

Główna hipoteza badawcza zakłada, że boszniackie elity dominujące tworzą granice narodu boszniackiego przy użyciu dwóch podstawowych typów strategii. Z jednej strony wzmacniają i eksponują bardzo wąskie kryteria kulturowej przynależności do wspólnoty boszniackiej, z drugiej natomiast usiłują zawłaszczyć na wyłączność narodu boszniackiego całe dziedzictwo kulturowe Bośni i Hercegowiny. Jednocześnie stosując dwie – pozornie sprzeczne za sobą – strategie: radykalnego zawężania granic narodu oraz radykalnego rozszerzania tych granic, boszniackie elity zdają się dążyć do podwójnego wykluczenia dwóch pozostałych grup narodowościowych zamieszkujących Bośnię i Hercegowinę (bośniackich Serbów i bośniackich Chorwatów) i w konsekwencji – do osiągnięcia całkowitej kulturowej dominacji w Bośni i Hercegowinie.

Badania realizowane w ramach projektu polegają na analizie boszniackich strategii przez pryzmat oficjalnej polityki pamięci dotyczącej kluczowych wydarzeń z ostatniej wojny domowej (1992-95), która stanowi główny punkt odniesienia dla współczesnej bośniackiej debaty o przeszłości kraju. Wobec tego, badane są strategie upamiętniania trzech rocznic: oblężenia Sarajewa, zburzenia Starego Mostu w Mostarze oraz masakry w Srebrenicy. Jako że polityka pamięci funkcjonuje nade wszystko w przestrzeni publicznej, materiałem badawczym są okolicznicowe wydania wybranych boszniackich mediów drukowanych z lat 1995-2015, uzupełnione o transkrypcje wszystkich rocznicowych przemówień w wykonaniu najważniejszych aktorów politycznych. Materiał jest analizowany przy pomocy narzędzi wypracowanych przez socjologicznie zorientowaną Krytyczną Analizę Dyskursu – podejście, które pozwala najlepiej uchwycić dynamikę badanych strategii oraz uwzględnić rolę poszczególnych aktorów politycznych w ich propagowaniu.

Taka tematyka badawcza została podjęta **z dwóch zasadniczych powodów**. Otóż refleksja nad mechanizmami nacjonalistycznej polityki jest wyjątkowo inspirująca naukowo – wszak nacjonalizm to jeden z kluczowych procesów kształtujących warunki i sposoby funkcjonowania współczesnych społeczeństw w skali globalnej. Natomiast badanie boszniackiego nacjonalizmu – jako jednego z nacjonalizmów jugosłowiańskich – pozwala obserwować ten proces dokładnie tam, gdzie przejawia się on ze szczególną (w skali europejskiej) wyrazistością. Krótko mówiąc, warto przyglądać się nacjonalizmowi boszniackiemu, by lepiej pojąć jak działa nacjonalizm w ogóle, a w konsekwencji – by lepiej rozumieć współczesną rzeczywistość społeczno-polityczną.

---

¹ W tekście używam pojęć *Boszniak*, *boszniacki* jako oficjalnych pojęć mających współcześnie określać narodowość bośniackich muzułmanów. Z kolei przyimiotnik *bośniacki* odnosi się do całego państwa Bośni i Hercegowiny (bez względu na wewnętrzne zróżnicowanie etniczne).